SAATEKS

Ajalugu lugu võib esitada lõpmatult palju intrigeerivaid küsimusi ja anda neile mitte vähem põnevaid vastuseid. Erinevalt paljudest teistest teadusharudest on ajaloo puhul igaühel meist võimalik nii küsida kui vastata. Vastuste otsimiseks seevastu on mitmeid võimalusi. Võib leppida juba ilmunud raamatute lugemisega, kuid võib ka ise uurida, ise midagi läbi kirjutada. Ja see on kõige põnevam. Niisugune tee valitakse tavaliselt siis, kui püütakse täita mõnd suure ajaloo vaatevinklist väiksemat teadmistelünka. Näiteks kui soovitakse saada teada midagi, mis on seotud oma perekonnaloo või kodupaigaga. Sest taolistele küsimustele ei leia tavaliselt valmiskirjutatud vastuseid. Kui lõpuks jõutakse tulemuseni ning saadakse soovitud vastus, on see reeglina väga konkreetne, andes mõne esivanema eluaastad või kunagi kodukohta püstitatud hoone rajamisdaatumi. Nii saabki esitatud küsimus absoluutselt tõese lahenduse, mis välistab igasuguse vastuvaidlemise. Taolistel minevikku suunatud üksikküsimustel on veel üks omapära – nad on originaalsed ning reeglina pole neid keegi varem esitanud, või vähemalt neile süvenenult vastust otsinud.

Eelnevat silmas pidades pole Jüri Kotšinevi tõstatatud küsimus kaugeltki üksik ega originaalne. Neid mõtlejaid, kes on püüdnud mõista, miks õigeusklik Vene tsaririik lõpetas katastroofiga, on olnud sadu kui mitte tuhandeid. Et selles veenduda, tasub vaid vaadata viimasel ajal Venemaal ilmunud ajalooalast kirjandust. Miks neid käsitlusi ikkagi kirjutatakse ja, mis veelgi olulisem, loetakse? Ilmselt sellepärast, et vähemalt parimates neist on tunda midagi enamat kui lihtsalt autori objektiivsusele ja absoluutsele tõele pretendeerivat suvalist ajalookonstruktsiooni. Pigem kumab neist läbi varjamatu subjektivism ja suur südamevalu. Taolistes teostes on tuntav emotsioon, mis viib kuiva ajalookäsitluse lähemale kunstile. Ehk sellele suunale, kuhu kreeklased Kleio poolt kaitstud ajaloo paigutasid.

Ja just nimelt sellepärast on Jüri Kotšinevi raamatut huvitav lugeda. Siin pakutakse lisaks üldtuntud faktide meeldetuletusele autori isiklikku suhtumist. Mingit sümpaatset subjektiivsust, mida me näeme ajaloosündmuste eelistustes, valikutes ja hinnangutes. Kui autor oleks kompileerinud järjekordse klassikalise Vene ajaloo ülevaate, siis võiks temaga paljudes valikuprintsiipides vaielda. Kuid antud juhul pole see oluline, sest raamatu eesmärk on hoopis teine. Antud juhul pole tegemist ainult lugejatele määratud Venemaa mineviku tutvustamise abimaterjaliga, vaid Venemaa mineviku käsitlusega, mille autor on adresseerinud peamiselt iseendale. See raamat pole kirjutatud niivõrd selleks, et teised õpiksid, vaid selleks, et õppida ise. Et mõista.

Jüri Kotšinevi raamat on väga õpetlik. See demonstreerib meile, kui mitmetahuline on ajalugu, ning kuivõrd täiuslikult ja kiivalt ta peidab ning hoiab oma saladusi ehk suuri vastuseid. Ning kui me isegi mingi hetk rõõmustame, et ajalugu on meile avanud värava ja vastus on meil käes, siis mõne aja möödudes selgub, et see tinglik värav pole kaugeltki viimane ning me seisame järjekordse kinnise ukse ees. Suurel ajalool polekski nagu igavesti kehtivaid ja absoluutselt tõeseid vastuseid ning sageli osutub, et antud hetke vastus baseerub vaid meie tänastel teadmistel. Nii tulebki välja, et igal olevikul oleks nagu oma minevik. Ja võib-olla muudavad järgmised sada aastat Venemaa olemist meie vaatenurka selle riigi ajaloole niivõrd, et täna õigena tunduvad vastused osutuvad ekslikuks. Siis võib see, mis täna paistab lõpuna, katastroofina, osutuda lihtsalt mingiks vaheetapiks või isegi uue alguseks.

Kas Jüri Kotšinev leiab vastuse enda poolt püstitatud küsimusele? Vaevalt. Ja kas taoliselt püstitatud küsimusele ongi üldse võimalik leida ühest vastust? Ent see polegi oluline, sest selle raamatu võlu ei seisne mitte absoluutse tõe kättesaamises, vaid võimaluses jälgida teekonda – seda, kuidas autor ajaloos liigub, mida ta ajaloos otsib, mida peab oluliseks.

Jüri Kotšinev on meeldiv kaaslane Venemaa ajaloomaastikul matkamiseks. Venemaa ajaloost huvitatud võiksid avanenud võimaluse ära kasutada ning asuda koos raamatu autoriga teekonnale.

David Vseviov